

Проблема толерантності як культурологічна основа діяльності педагога

Розвиток толерантних якостей майбутнього педагога – це один з напрямів соціалізації особистості, метою якого є її професійне становлення та досягнення певної вершини (акме) в неперервному професійному та духовному зростанні.

Аксіологічний аспект фахової підготовки педагога являє собою формування сукупності специфічних педагогічних цінностей професійної діяльності, до яких ми відносимо толерантність.

Формування у майбутніх педагогів здатності до міжособистісної толерантності включає три взаємопов'язані складові:

- професійну, спрямовану на фахову підготовку педагогів, виконання ними професійних функцій, володіння відповідними видами професійної діяльності в контексті особистісно орієнтованої парадигми освіти;
- особистісну, спрямовану на підготовку майбутніх педагогів до професійного самовизначення, професійної самореалізації та професійної самоактуалізації упродовж життя;
- технологічну, спрямовану на формування її організаційно-методичних умов.

Структура професійної складової міжособистісної толерантності педагога включає когнітивний, функціональний і діяльнісний компоненти:

- когнітивний компонент відображає зміст фахової підготовки майбутніх педагогів;
- функціональний компонент – професійну підготовку майбутніх педагогів до виконання професійних функцій;
- діяльнісний компонент – професійну підготовку майбутніх педагогів до оволодіння різними напрямками його професійної діяльності.

До *професійних знань* майбутнього педагога належать філософські, методологічні, фахові (історичні), теоретичні, технологічні та інші знання:

- **філософські** знання забезпечуються наявністю в навчальному плані вищого навчального закладу циклу світоглядних дисциплін;
- **методологічні** знання забезпечуються вивченням циклу фундаментальних дисциплін;
- **фахові, теоретичні, технологічні** знання забезпечуються наявністю у навчальному плані циклу психолого-педагогічних дисциплін.

Обґрунтовано *професійні функції*, які має виконувати підготовлений майбутній педагог. До них відносять світоглядну, культурологічну, інноваційну, комунікативну, мотиваційну та цілепокладання:

- **суть світоглядної функції** полягає у відтворенні ставлення людини до світу, розуміння власного місця в ньому;
- **культурологічна функція** визначає ступінь залучення фахівця в духовне життя світової спільноти шляхом якісного виконання ним своїх професійних обов'язків у суспільному розподілі праці. Вона базується на аксіологічній та етичній складових, що є основою толерантності особистості майбутнього педагога. При цьому **аксіологічна** складова пов'язана з визначенням усвідомлення педагогом неперервності професійного самовдосконалення, а **етична** – зумовлює правила поведінки педагога-фахівця у професійному середовищі і в суспільстві в цілому;
- **суть інноваційної функції** полягає у здатності фахівця створювати принципово нову систему логічних зв'язків у професійній галузі, упроваджувати нові перспективні технології навчання та виховання молоді;
- **значення комунікативної функції** полягає у вмінні майбутнього педагога спілкуватися з колегами, учнями, батьками, громадськими організаціями, усіма оточуючими, що також є не тільки професійною складовою, але й підґрунтям толерантних рис особистості педагога;
- **зміст мотиваційної функції** – неперервне забезпечення майбутнього педагога обґрунтованим інтересом до навчально-виховної діяльності, життєвими силами для виконання активної роботи з розвитку особистості;

- **сутть функції цілепокладання** – це аналіз результату власної навчально-виховної роботи, визначення оптимального шляху до бажаних або принципово можливих результатів.

Толерантний педагог повинен уміти: аналізувати і прогнозувати основні результати власної професійної і комунікативної діяльності; вміти створювати та підтримувати толерантне навчально-виховне середовище; виявляти причини конфліктів в учнівському колективі; оперативно визначати потреби власного психолого-педагогічного вдосконалення та здійснювати їх практичну реалізацію; сприяти толерантним взаємовідносинам між учнями та їх батьками; координувати (узгоджувати) діяльність усіх ланок і усіх суб'єктів навчально-виховного процесу в навчальному закладі тощо.

Вивчення реального стану підготовки майбутніх педагогів у вітчизняному досвіді показало, що їх підготовка до виховання толерантності в учнівській молоді передбачає лише ознайомлення з основами толерантної педагогічної взаємодії та отримання загальних уявлень про міжнаціональну толерантність, окремі аспекти проблеми толерантності, її формування та виховання. Штучний характер зв'язку педагогічної теорії з реальною практикою негативно позначається на результативності підготовки майбутніх педагогів до виховання толерантності.

Ефективність такої підготовки забезпечується, на нашу думку, гнучкістю та полікультурною спрямованістю змісту навчальних планів і програм педагогічних вузів, інтеграцією навчальних курсів, використанням інтерактивних технологій навчання на основі компетентнісного, порівняльного, гуманістичного, культурологічного особистісно орієнтованого та діяльнісного підходів.